

## A POLITIKAI NEVELÉS FELADATAI, NÉHÁNY PROBLÉMÁJA INTÉZETÜNKBEN

HAVAS ÁGNES vezetőtanár

### A POLITIKAI NEVELÉS CÉLJA INTÉZETÜNKBEN

Az intézetünkben folyó politikai nevelés célja haladó politikai meggyőződés kialakítása hallgatóinkban. Nem lehet célunk az, hogy minden hallgatónkat kommunistává neveljük az irreális célkitűzés lenne. (Hallgatóink egy része - kis része - többé-kevésbé tudatos kommunis-taként érkezik Magyarországra, mások a nálunk töltött évek során vál-nak azzá. De hallgatóinknak ez csak kisebbik része.)

Mit jelent a haladó politikai meggyőződés? Főbb jellemzői véle-ményem szerint a következők:

- következetes antiimperialista állásfoglalás;
- a szocializmussal való rokonszenvezés. Ez a Szovjetunió, a szocialista országok, tehát a létező szocializmus eredményeinek - természetesen nem kritikátlan - elismerését jelenti.

(Vannak divatos nézetek, melyek "igénylik" a szocializmust, de követ-kezetesen elutasítják annak megvalósult formáit, ezek természetesen nem haladó, hanem reakciós jellegűek.)

- a dolgozó tömegek valóságos érdekeinek az előtérbe helyezése;
- a társadalmi haladás támogatása nemzetközi síkon; a békés egy-más mellett élés és a társadalmi haladás dialektikájának meg-értése.

A haladó politikai meggyőződés olyan tudatos, politikai, etikai, világnézeti nézetek összessége, amelyek a személyiség tevékenysé-gének normáivá váltak. A meggyőződésből cselekvési szabályok követ-keznek. A haladó politikai meggyőződés tehát megköveteli, hogy az em-ber meggyőződésének megfelelően a kisebb vagy nagyobb közösség ér-dekében aktívan tevékenykedjék. (A haladó politikai meggyőződés össze-ftűgg a világnézettel, de nem azonos vele. E téren ellentmondások is jelentkezhettek. Pl. lehet valaki vallásos, idealista világnézettű és ugyanakkor haladó politikai meggyőződésű ember.)

A NEI-ben töltött egy év természetesen kevés a szilárd politikai meggyőződés kialakításához. Intézetünkben csak megkezdhetjük hallgatóink politikai nevelését - ezt a munkát az egyetemeknek, főiskoláknak kell folytatniuk.

## A POLITIKAI NEVELÉST ELŐSEGÍTŐ, ILLETVE AZT HÁTRÁLTATÓ FŐBB TÉNYEZŐK

A politikai meggyőződés kialakulására, a politikai nevelés hatékonyságára különböző makrokörnyezeti és mikrokörnyezeti tényezők hatnak. A NEI-ben folyó politikai nevelést a következő makrokörnyezeti tényezők segítik elő:

- a szocialista és a haladó erők világméretű erősödése a békés egymás mellett éles körülményei között - az enyhülési politika eredményei - annak a politikai hatása;
- a magyar szocialista társadalom - a magyar kül- és belpolitika pozitív hatása.

A politikai nevelést elősegítő főbb mikrokörnyezeti tényezők a következők:

- az intézet tanárainak és más dolgozóinak (párttagoknak és párttonkívkülieknek) a politikai nevelőmunkája, általában oktató és nevelő tevékenysége; (Különösen fontos, a politikai nevelés hatékonyságát előmozdító tényező a helyes, megértő, emberimáogatartás.)
- az intézetünkben tanuló kommunista, illetve haladó politikai meggyőződésű diákok hatása társaikra;
- az egyetemeken, főiskolákon tanuló azonos nemzetiségű, vagy azonos földrésről származó politikailag aktív, haladódiákok befolyása hallgatóinkra.

Politikai nevelő munkánkat azonban számos tényező hátráltatja. Ezek közül a legerősebbeknek a következőket tartom:

### Makrokörnyezeti tényezők:

- az imperializmus politikai hatása, a tőkés manipuláció; (hallgatóinkra számos csatornán át, pl. rádió, újság, személyes kapcsolat stb. hatott és hat a tőkés politikai, ideológiai manipuláció)
- a magyar szocialista társadalomban jelentkező ellentmondások, megoldatlan objektív problémák, szubjektív hibák. (Pl. gazda-

sági problémák, áremelkedések, a lakáshelyzet megoldatlansága, a rasszizmus, a nacionalizmus megnyilvánulásai stb.) Mindezek hatnak hallgatóink gondolkodására.

Mikrokörnyezeti tényezők:

- a hallgatók otthonról hozott politikai előítéleteit, illúzióit, burzsoá nézeteit erősíti az, ha ugyanezekkel vagy hasonló nézetekkel találkoznak más intézeti hallgatók vagy külföldi egyetemisták körében;
- az intézet tanárainak és más dolgozóinak a munkájában jelentkező hiányosságok, a politikai állásfoglalásukban mutatkozó következetlenségek gyengítik a politikai munka hatékonyságát. A dolgozók (tanárok és nem tanárok) magatartásában jelentkező problémáknak (pl. türelmetlenségnek vagy gorombaságnak) nagyon erős negatív hatása van;

az intézeti élet különböző kisebb-nagyobb objektív és szubjektív visszasságai is negatívan hatnak a politikai nevelés szempontjából (pl. diákkothoni, étkezési problémák, bürokratizmus stb.).

A politikai nevelés hatékonyságára a makrokörnyezeti és mikrokörnyezeti tényezők együttesen hatnak. Különösen fontosnak tartom azonban, hogy felhívjam a figyelmet a mikrokörnyezeti tényezőkre. Nemcsak azért, mert magától értetődően főleg e téren áll módunkban, hogy erősítsük a pozitív és csökkentsük a negatív hatásokat, hanem azért, mert számolnunk kell azzal is, hogy az elsődleges mikrokörnyezeti hatások jelentősen csökkenthetik vagy fokozhatják a makrokörnyezeti tényezők hatását. Pl. ha egy hallgató diákkothoni visszasságok miatt rosszul érzi magát az intézetben, természetesen nehezebben fogja felismerni szocialista társadalmunk eredményeit.

#### A POLITIKAI NEVELÉS ESZKÖZEI, MÓDSZEREI, NÉHÁNY SPECIÁLIS PROBLÉMÁJA INTÉZETÜNKBEN

A politikai nevelésnek vannak jól bevált eszközei és módszerei, amelyeket a párt, a különböző politikai szervezetek, a különböző oktatási intézmények alakítottak ki, és használnak eredményesen politikai nevelőmunkájukban. Nekünk ezeket érdemes megismernünk, tanulmányoznunk és átvennünk belőlük mindazt, ami a mi speciális viszonyaink között is alkalmazható.

Ugyanakkor nagy gonddal kell elemeznünk sajátos feltételeinket, és

politikai nevelőmunkánkban az ennek megfelelő eszközökkel és módszerekkel kell élnünk.

Abból kell kiindulnunk, hogy a nálunk tanuló 4 világrész kb. 50 országából származó diákság érkezésekor politikai szempontból rendkívül differenciált. A skála az öntudatos kommunistától az öntudatos apolitikusig terjed. A diákok jelentős része rokonszenvezik a szocializmussal, tehát bizonyos értelemben nyitott a mi politikai nevelőmunkánk számára, ugyanakkor rengeteg előítélettel, tévhittel - időnként illúziókkal, - kapitalista nézettel és sokszor megdöbbentő tájékozatlansággal is találkozunk körülükben. A politikai nevelés meggyőzést jelent. Az a feladatunk, hogy a haladó politikai elvek igazságával győzzük meg heterogén politikai beállítottságú hallgatóságunkat.

A meggyőzés legfontosabb eszközei:

- a) a szóbeli meggyőzés: a beszéd, az érvelés, a vita;
- b) a vizuális, tapasztalati meggyőzés;
- c) a közös tevékenység, közös élmények.

Mind ezek az eszközök egymástól elválaszthatatlanok, összefüggenek egymással, erősítik egymás hatását, de az oktató-nevelő munka különböző területein különböző mértékben alkalmazhatók, köztőlük egyik vagy másik dominál.

a) A szóbeli meggyőzés, érvelés, vita fő területe természetesen az oktatási óra (pl. a magyarórák, a "Magyarország" órák, de természettudományos ismereteket nyújtó órák is). Nem lebecsülhető szerepe van azonban az érvelésnek, vitának az órán kívüli nevelésben sem. (Pl. a szekciómunkában, marxista körön, konzultáción, egyéni beszélgetésben, a diákotthoni rendezvényeken stb.)

A szóbeli érvelést, vitát a politikai neveléssel foglalkozó irodalom általában a meggyőzés fő eszközének tartja. Nálunk e téren számos speciális probléma jelentkezik.

Az érvelésben mindenekelőtt a nyelvi nehézségekkel kell számolnunk. A magyar nyelvű szóbeli meggyőzésre csak néhány hónap elteltével kerülhet sor, és még akkor is primitív nyelven kell sokszor nagyon bonyolult problémákat megmagyaráznunk, mert különben a hallgató nem érti meg.

Gyakran fordul elő, hogy olyan kérdésekről, problémákról kell meggyőznünk a hallgatóinkat, amelyek a mi számunkra természetes, axiómaszerű igazságok, éppen ezért elszoktunk tőle, hogy érvekkel támasszuk alá őket. A hallgatók számára azonban nem evidensek, tehát alaposan, felkészülten kell érvelnünk az igazunk mellett. (Pl. ilyen kérdések a szocialista állam szerepe a gazdasági élet szervezésében, a Szovjetunió békepolitikája stb.)

Számolnunk kell azzal is, hogy bizonyos fogalmak - noha a szó jelentése világos - tartalmilag mást jelentenek a hallgató számára, mint a

mi számunkra. (Pl. nacionalizmus, gazdag, szegény, munkás, imperializmus stb.) Pl. a nacionalizmust a volt gyarmati országokból jövő hallgatók elég jelentős része pozitív ideológiai irányzatnak tartja, az imperializmust a gyarmatosításra szűkíti, a munkást az alkalmi munkából tengődő városi szegénységgel vagy a szegényparasztsággal azonosítja stb. Rendkívül fontos minden ilyen esetben a fogalmak tisztázása. Nehezíti az érvelést, meggyőzést az is, hogy a hallgatók gyakran hamis analógiákba tévednek. Pl. ha a magyar történelemmel kapcsolatban Magyarország osztrák elnyomásáról beszélünk, sok hallgató azt gondolja, hogy Ausztria úgy gyarmatosította Magyarországot, mint pl. Anglia Nigériát, vagy Franciaország Vietnámot. A megértést nemegyszer az analógiák teljes hiánya is nehezíti. A hallgatónak nincs mihez kapcsolnia azt, amit magyarázunk neki.

A vitákban nálunk fokozottan szem előtt kell tartani azt a közismert elvet, hogy akkor lehet valóban meggyőzni valakit, ha szabadon kifejtheti ellenvéleményét, ellenérveit.

Gondolnunk kell arra is, hogy a diák érvelési pozíciója nyelvi okok miatt eleve gyengébb, s ez a viták során pszichológiai problémákhoz, gát-lásossághoz, esetleg agresszivitáshoz vezethet. Ezért fokozott türelemre van szükség, bátorítani kell a vitatkozó diákat.

A hallgatók egy része a vitákban tartalmilag is igen primitív érveket használ. Pl. politikai gazdaságtan órán volt diák, aki a Bibliából vett érvekkel vitatkozott a társadalmi munkamegosztás szerepével kapcsolatban. Ilyen esetekben mindig azt kell tekintetbe venni, milyen környezetből jött a hallgató. Abból kell kiindulni, hogy nem a diák primitív, hanem azok a társadalmi, ideológiai körülmények, amelyek között felnőtt. Mindig - még primitív érvelés esetén is - igyekeznünk kell megérteni a vitapartner álláspontját, indokait, érveit. Ezért még a primitív érveket is érvekkel kell cáfolni, soha nem szabad kinevetni.

A mi álláspontunkat erősíti, ha a vitában más diákok kifejtik a mi-  
enkkal azonos, vagy ahhoz hasonló véleményüket - még akkor is, ha mondanivalójukat gyengébb színvonalon fogalmazzák meg. Biztosítsuk számukra a lehetőséget álláspontjuk kifejtésére.

A viták során nem kell mindenben - főleg rész kérdésben formális egyetértésre törekedni - nem kell minden vitát lezárni. A hallgatóknak joguk van saját véleményükhöz, meggyőződésükhöz ragaszkodni. Fokozottan kell ügyelni arra, hogy a hallgató ne érezze azt, hogy számára bármely szempontból hátrányos lehet, ha ragaszkodik a véleményéhez, vagy előnyös, ha azt megváltoztatja. (Természetesen a véleményszabadság nem jelenti pl. faji, vallási, nemzeti megkülönböztetés hirdetésének a jogát.)

A viták során igyekezzünk nem elkenni az úgynevezett "rázós" kérdéseket, hanem a lehetőséghez képest magyarázatot kell adni rájuk. (Pl. belső gazdasági problémánk, Románia külpolitikája stb.)

b) A politikai nevelésben nagyon nagy szerepe van a vizuális, audio-vizuális, tapasztalati eszközöknek. Ezek gyakran a szóbeli meggyőzéshez

kapcsolódnak: pl. vetített képekkel illusztrált előadások a nyelvi szekcióban vagy "Magyarország" órán stb.

A vizuális eszközökkel való meggyőzés gyakran közös tevékenységhez is kapcsolódik. Pl. tsz-látogatás, gyárlátogatás, múzeumlátogatás stb. esetében. A vizuális eszközök, pl. képek, ábrák stb. a politikai meggyőzésben, nevelésben nem pusztán illusztrációt jelentenek, hanem gyakran

már csak a szegényes nyelvi eszközök miatt is - a fogalmi tisztázás egyetlen lehetséges módját. Pl. a magyar munkásmozgalom helyzetét, fejlődését sokkal inkább megértik a hallgatók a Munkásmozgalmi Múzeum megtekintése alapján, mintha csak előadást tartunk nekik róla. A vizualitás segít a hamis analógiák elkerülésében is. Pl. a múzeum megtekintése után a diákok reális képet kapnak a magyar munkásság helyzetéről, nyomoráról a kapitalista Magyarországon, de nem fogják azt gondolni, hogy itt a munkások tömegesen haltak éhen és nem tudtak írni-olvasni. Természetesen a képek, a látvány ritkán hat önmagában, általában magyarázat is szükséges hozzá. Megfelelő magyarázattal érzelmi hatása is igen nagy lehet.

A vizuális és tapasztalati eszközök pozitív politikai nevelő hatása magától értetődően csak akkor bontakozhat ki, ha megfelelően használjuk őket. A szervezetlen kirándulás, múzeumlátogatás - ahol pl. sok a felesleges ácsorgás, várakozás - vagy a technikai szempontból gyenge vetítés céljainkkal ellentétes hatást kelt, unalmat vált ki, vagy nevetségessé teszi a komoly mondanivalót is.

c) A politikai nevelés egyik legfontosabb, leghatékonyabb eszköze a közös tevékenység. A közös tevékenység közös élményt nyújt - kialakítja, erősíti a közösséghez való tartozás tudatát. Gyakran sikerélményt is nyújt a hallgatóknak. Érzelmi hatása igen nagy. (A politikai nevelésben - tapasztalatból tudjuk - az érzelmi elemeknek igen nagy szerepe van.) A közös tevékenység az internacionalizmus fejlesztése szempontjából különösen fontos. A politikai nevelést szolgáló - vagy azt is szolgáló - tevékenységnek intézetünkben nagyon sok formája alakult ki, például a nemzeti ünnepek alkalmából rendezett ünnepek, a földrész estek, a szolidaritási gyűlések, a baráti találkozók, a kirándulások, a társadalmi munka, a különböző sport- és kulturális rendezvények stb.

Különösen nagy hatása van az olyan akcióknak, rendezvényeknek, amelyeket a diákok maguk kezdeményeznek, szerveznek. Ilyen volt pl. a múlt évben a vietnami szolidaritási gyűlés és a Vietnam javára végzett társadalmi munka. (A tanári segítség természetesen akkor is nélkülözhetetlen, ha a diákok maguk kezdeményezik az akciót.)

A közös tevékenység megszervezésénél mindig tekintettel kell lenni azoknak a diákcsoportoknak az összetételére, nemzeti, esetleg vallási hagyományaira, szokásaira stb. - akiknek a számára szervezzük a megmozdulást. E téren is szükség van megértésre, arra, hogy nagyjából előre tudjuk, mi lesz a diákok reagálása a közös tevékenység folyamán. Pl. elő-

re tudható, hogy az európai diákok nem szívesen vesznek részt olyan baráti találkozókon, ahol náluk fiatalabbak (pl. általános iskolások) is nagy számban vannak - míg a vietnamiak nagyon szeretnek gyerekekkel találkozni. (Viszont általában nem kedvelik a discót.)

A közös tevékenység is csak akkor nevelő hatású, ha jól szervezett, ha a diák látta a megmozdulás célját, értelmét, ha felkelti érdeklődését.

A rosszul szervezett akció hatása negatív. (Pl. az olyan téli kirándulás hatása, ahol a diákok a rossz időben, esőben fagyoskodnak, mert nincs számukra alternatív program.)

## A TANÁROK ÉS AZ INTÉZET MÁS DOLGOZÓINAK A SZEREPE A POLITIKAI NEVELÉSBEN

A politikai nevelés, a meggyőzés hitelét csak a megfelelő emberi magatartás adja. A politikai tudás, eszmei szilárdság mellett nagy szerepe van a nevelő egyéniségének, magatartásának is. Csak az tud hatékonyan nevelni, akinek az egyénisége vonzó, magatartása alátámasztja politikai nézeteit.

Melyek azok a pedagógus tulajdonságok, amelyek különösen fontosak a politikai nevelés szempontjából? Véleményem szerint a következők:

- az eszmei szilárdság, a jó politikai-világnézeti felkészültség;
- az empátia képessége (képes legyen "beleélni magát" a hallgató gondolkodásmódjába, érzelmeibe);
- a megértés, türelem;
- a humanista magatartás;
- a jó vitakészség.

## ЗАДАЧИ И ПРОБЛЕМЫ ПОЛИТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ В МПИ

Агнеш Гаваш, ст. преподаватель Института

(резюме)

В ввводной части статьи идёт речь о цели политического воспитания студентов в Институте. Потом автор выясняет понятие политического убеждения и анализирует решающие факторы его формирования. Автор показывает средства, методы и проблемы политического воспитания иностранных студентов. Среди проблем автор называет трудности по языку, невыясненные понятия, фальшивые аналогии и сверхчувствительность некоторых студентов.

Наконец автор подчёркивает, что кроме политического знания и идеологической твёрдости играют большую роль личность и

поведение преподавателя. Потом коротко сообщаются те характерные черты, которые являются особенно важными с точки зрения эффективности политического воспитания.

## TASK AND PROBLEMS OF POLITICAL EDUCATION IN THE IPI

Agnes Havas, leader of the Section of Social Sciences

The introduction of the article is about the aims of political education in our Institute. She then makes the term of political conviction clear and analyses the main factors that help or hinder political conviction.

The article deals with the means, methods, some special problems of political education in the Institute, among others with lingual difficulties of the students, the unclear political terms, false analogies, oversensitivity, etc. At the end the author makes it clear that the personality and behaviour of the teachers are as significant as political knowledge and ideological stability. It shortly summarizes the features of a teacher, that are especially important regarding efficiency of political education.

## DIE AUFGABEN UND EINIGE PROBLEME DER POLITISCHEN ERZIEHUNG IM INTERNATIONALEN VORBEREITUNGSINSTITUT

Agnes Havas, Dozent, Leiter der Sektion für Gesellschaftswissenschaften

Im Artikel wird zuerst die Zielstellung der politischen Erziehung im Internationalen Vorbereitungsinstitut behandelt. Danach wird der Begriff der politischen Überzeugung geklärt. Es werden auch die wichtigsten Faktoren, die die Herausbildung der politischen Überzeugung unterstützen oder hemmen, analysiert.

Der Verfasser beschäftigt sich im Artikel mit den Mitteln und Methoden sowie einigen speziellen Problemen der politischen Erziehung im Institut, darunter mit den sprachlichen Schwierigkeiten der Studenten, den ungeklärten Begriffen, falschen Analogien, der Überempfindlichkeit usw. Schließlich wird im Artikel festgelegt, daß neben den politischen Kenntnissen und fester ideologischer Auffassung das Verhalten und die Persönlichkeit des Erziehers eine große Rolle haben. Es werden die Eigenschaften des Erziehers, die hinsichtlich der Wirksamkeit bei der politischen Erziehung für besonders wichtig gehalten werden, kurz zusammengefaßt.